

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

2 An ne derisio sit speciale peccatu[m] a præcedentibus distinctum;
atq[ue] adeo mortale.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

integritatis hominis ac virtutem praestantia, nisi corruptis ipsi sint moribus, ipsum amant. Ac perinde ad posterius negatur propinquiorum esse virtuti formam, quam amicitiam. Immo amicitia germanior illi est, quapropter sicut virtus nihil à fortuna pendet, ita & habere amicos potius a virtute nascitur, quam à fortuna temeritate. Alterum dubiosum est de gravitate peccati susurrationis. Ad quod facile respondetur, quod etsi genere suo mortale sit crimen propter nocentem gravitatem, potest tamen ex leuitate materiae esse veniale. Vtrum autem aliquando contingere absque ulla culpa possit? Respondetur primum quod susurrare ad dirimendam perniciosam amicitiam, dummodo citra infamiationem fiat, virtus est, etiam si nonnulla naturalia vitia hominis commemorentur. Vt si ad dimouendum hominem ab amica dicas esse deformem, atque infamam, &c. At verò dissociare amicos quorum amicitia in virtute, & honesto fundatur, nunquam esse potest citra peccatum, & quidem mortale si ex amicis contendas facere inimicos, nam si tantum contendas amouere assiduam familiaritatem, esse potest veniale. An verò quis possit amicitiam aliquorum dissuere non quidem illa intentione, vt sint inimici, sed tanquam mediū vt se loco alius expulsi in amicitiam alterius insinuet, quia videlicet praesens aut princeps non hunc ad tantam familiaritatem admittet, nisi alter excludatur. Respondetur primum quod alterum infamanda nequam licet, sed tamen narrando aliqua eius vitia naturalia, quae sunt publica, forsitan nullum est peccatum, quia vnusquisque sine vi, & fraude potest sibi commodum cuius dignus est procurare. Quod si arguas, id est verum nisi alter non repellatur à iure suo. Respondetur quod quando illud ius ei per iustitiam competit, nefas esset tali iure hominem expoliare, sed tamen quando gratuito in amicitia alterius retinetur, non fit ei iniuria.

Ad primum igitur argumentum iam responsum est, quod susurro, secundum illam generalem rationem, quae male de alio loquitur, detractor dicitur, differt tamen sine, vt dictum est. Ad illud autem Leui. 19, respondetur criminatorem, vt nomen sonat, tam à susurrone, quam à detractore differre. Est enim ille qui aliena crimina praeter ius vel imponit, vel detrahit, vel auget & impropert, licet hoc etiam detractor aliquando susurroque faciat. Ad aliud verò Eccl. 28, concedimus & susurrone non nunquam esse bilinguem, nam duorum amicorum vtique dicit quod ei displicet. Atque adeo alteri vnus ac subin de alteri aliud, tametsi & detractor alia ratione bilinguis (vt supra diximus) quia aliud in absentia, aliud in praesentia loquitur. Ad secundum respondetur, quod quis vnus detractor semper quod mali est obloquatur, susurro autem non id semper, sed quod malum alteri apparet, est nihilominus susurratio peior, quia peccatorum grauitas non attenditur ex illo materiali obiecto, sed ex fine, & effectu, qui peior est in susurrone.

Ad tertium denique respondetur quod qui detrahit homini, propterea ceterum detrahere legi, quod agit contra legem de dilectione proximi. Quapropter & susurro amicitiarum extingit, quia nocentius est dem Deum peius offendit, qui vt habetur 1. Ioan. 3. dilectio est. Quapropter Prover. 6. Sex inquit sunt quae odit Dominus, & de primum (quasi omnium pessimum) detestatur anima eius. Atque illud septimum ille est, qui seminat in inter fratres discordiam.

Postrema dubitatio.

Articulus.

Responsio.

Scrupulus.

Solutio.

Obiectio.

Dissolutio.

Ad primam arg.

Articulus Vltimus.

Trum derisio sit speciale peccatum in peccantibus distinctum, atque ad mortale.

Post haec, & de derisione etiam videtur superest, qualem quantumque peccatum sit. Et arguitur primo quod non differat à contumelia: nam substantia eadem esse videtur, quod derisio, eademque in contumeliam concidere, idque & ex materia & ex illato. nocimento competitur. Nemo enim deridetur nisi de aliquo turpi, quod quidem si in faciem eius obijciatur, contumelia est, si verò clanculum est vel derisio, vel subfannatio. Item nocentum quod per derisionem inferatur, aut contra honorem est, & tunc est contumelia, aut contra famam, & tunc est derisio.

Postrema dubitatio.

Articulus.

Responsio.

Scrupulus.

Solutio.

Obiectio.

Dissolutio.

Ad primam arg.

SOTO
DE IUSTITIA
LEGITIME
DICTA

aut contra amicitiam, & tunc erit sulur-
rus. Quod autem derisio non sit peccatum
mortale arguitur: quia cum derisio ludo-
fiat, ac sæpe inter amicos, non videtur esse
charitati contraria. Adde quod neque de-
risio, quæ iniuriam Dei vergit esse appa-
ret mortalis. Nam quicumque in pecca-
tum recidit à quo per Dei gratiam refur-
tescat, irrisor est eius etiam si peccatum
illud ut veniale: secundum illud Isidori:
Irrisor & est & non penitens, qui adhuc a-
git, quod penitet, & tamen non quicumque;
relapsus in veniale, est mortale. Item & si-
mulator irrisor Dei est, secundum illud
Gregorij: Per struthionem significatur si-
mulator, qui deridet equum & acesorem,
id est Deum, & tamen non quæcumque re-
cidit in peccatum simulatio est peccatum mor-
tale. In contrarium est quod derisio sit lu-
do, cætera verò serio. & idè peccatū hoc
ab illis differt. Et Proverb. 3. legitur, quod
Deus deridet illosos, deridere autem
Dei, est æternaliter punire, ut testatur illic
Psaltes, Qui habitat in caelis iridebit
eos. Vnde colligitur esse peccatum genere
suo mortale.

Ad quæstionem tribus facillimis con-
clusionibus respondetur. Prima est: Pecca-
tum derisionis distinguitur à cæteris su-
pra nominatis. Probat: Peccata quæ
verbis committuntur, ex intentione (ut su-
pra dictum est) existimantur ergo diversa
eorum intentio diversas inter ipsa consti-
tuit species. Sicut autem contumeliosior
honori intendit derogare, & detractor
famam diminuerè, & susurrator amici-
tiam extinguere, ita irrisor erubescen-
tiam, & pudorem alteri offundere, qui
quidem finis ab alijs discriminatur, ergo
ab alijs specie scernitur. Differt præter-
ea, ut dicebamus, quod cætera serio, irri-
sio verò sub ludi forma scommata sua re-
git, vnde & lusus dicitur. Quare irrisio
frequentissimè in ironia versatur, ut si de-
formem hominem pulchrum appelles, &
infimè natum, ingenium, & elinguem, di-
ferum & elegantem. Ad subsequendum
autem conclusionum intellectum præme-
diandum est, quod cum irrisio non sit
nisi de aliquo vitio, aut morali aut natu-
rali, prudenter discernendum est, an ma-
lum illud per se ingens sit, & grave, an ve-
rò per se paruum, si enim per se magnum

sit, non est secundum naturam suam irri-
sionis materia, immo eius commemoratio
ut seria impropertatio natura sua repu-
tatur, quare si in risum, & iocum profera-
tur, hoc fit quia narratur, ut paruum. Bi-
sariam ergo vitium aliquod ceu exile, &
pusillum risu, & lusu profertur, videlicet
vel tanquam paruum & tenue secundum
se, aut respectu personæ, quæ parvipen-
ditur. Sit ergo secunda conclusio. Expo-
nere peccatum alicuius, aut naturalem
defectum irrisioni tanquam paruum, se-
cundum se non est genere suo mortale,
sed veniale, si aliquo in de modo alter pu-
deat, nam res esse potest tam exigui mo-
menti, ut nullum sit peccatum. Conclusio
est per se manifesta. Quoniam, omne
peccatum ratione leuitatis materiæ fieri
potest veniale. Dixerim autem genere
suo, quoniam si quis vitium non adeo
per se magnum alteri illudendo obijciat,
sciens irrisionem illum grauissimè laturum,
peccatum contra charitatem committit.
Vt si honestissimo viro, ac religio-
so quis facie diceret abique arbitris fuisse
puellæ loquutum, vnde ille ingenti rubore
suffunderetur, profectò non euaderet à
mortali culpa illæsus.

Tertia conclusio: Si vitium quodpiam
sub risu, & ioco in faciem hominis expua-
tur tanquam paruum, non quidem per se,
quia magnum absolutè estimatur, sed res-
pectu personæ, cui obijciatur, quæ pro vili
habetur, & ideo pro nihilo ducitur talis eū
vitij denotari, peccatum mortale est, id-
que grauius quam contumelia, tantoque
enormius, quanto personæ, quæ illuditur
maior erat habenda reuerentia. Proban-
tar singule partes, quoniam magnum vi-
tium alteri in faciem obijcere peccatū est
contumeliæ: quod (ut supra diximus) cul-
pam sãffert mortalem: quod autem per
ironiam, vel sub risu schemate profertur,
re utra culpam non minuit: immo eo
auget quod tali irrisione persona adeo de-
notatur vilis, ut non magni pendatur ta-
le vitium illi impingere. Sicuti nihili æsti-
matur pueros, stultosque homines atque
alios abiectè sortis similitum vitiorum no-
minibus denotare. Hoc enim rationem
contemptus exauget: quare grauius est
crimen, quam si serio per contumeliam
talia obijcerentur vitia. Hiæc palam sit

Secunda conclusio.

Secunda conclusio.

Probò.

Tertia conclusio.

Suade-
tur pos-
ta cõcl-
quo ad
oës sui
partes.

- tertium conclusionis membrum, quod quanto persona illa maioris erat reuerentia digna, tantò eiusmodi irrisionis commata grauioris sunt culpa. Quocirca dum in Deum eiusmodi irrisiones euomuntur aut in fidem, & religionem enormissima existunt blasphemiae crimina. Vnde Isai. 37. Cui exprobrasti, & quem blasphemaisti, & super quem exaltasti vocem tuam? Et subditur, ad sanctum Israel. Post hanc secundum locum obtinet irrisio parentum; vnde Prouerbie. 30. Oculum qui subannat patrem, & despicit partem matris sue, offendant eum corui de torrentibus, & comedant eum filij Aquila. Deinde tertio loco habetur derisio iustorum, nam cum honor sit virtutis premium, iusto subannare est virtutibus ipsis, & quadantenus Deo iniuriam irrogare. Quia verò & hæc nonnunquam ob insignem viri sanctitatem excedere illam potest, quæ est in patres. Et contra hos irrisores legitur Iob 12. Deridetur iusti simplicitas. Quod quidem derisionis genus nocuum est, & pestiferum quippe quo homines a virtutum exercitio præ pudore retrahuntur. Vnde Greg. Qui in aliorum actibus exoriri bona respiciunt, mox ea manu pestifera exprobrationis euellunt. Circa hæc tertiam conclusionem, nam de alijs nullum est dubium, scrupulum ingerit argumentum, quod cum contumelia contra honorem existat, derisio autem contra verecundiam, honor verò præstantius bonum sit verecundia videtur contumelia grauius crimè, quam derisio.
- Resolutio.** Respondetur nihilominus, quod virorum grauitas non inde semper sumitur, vnde eorum species distinguuntur, secretum enim derisio a contumelia ex fine diuerso, quæ scilicet erubescenciam, & pudorem efficit, grauitas tamen eius perpenditur ex maiori contemptu, qui est in derisore, quam in contumelioso. Illa enim ratione diximus contumeliam peiorem esse detractione, licet fama cui per detractionem officitur, pretiosius donum sit quam honor. Adde, quod irrisio adiunctam semper habet contumeliam, quippe qua in presentia irrisi improperatur eius vitium, sed singulari modo. Quod autem irrisio Dei, aut fidei, aut religionis, aut cuiuscunque virtutis sit nocentissima, indè patet,
- quod multi aliàs probata virtutis, nempe qui alia vitiorum monstra debellarunt, quoniam a filijs huius seculi hypocrite nominantur, atque ideo quod egregie virtutibus nauare operam. Cuius ideo familiam suam Christus admonitam prouidè curauit. Primum Mathe. quinto. vbi singularem beatitudinis gradum illis proposuit, quibus homines ob id maledicerent, quod mundum ludibrio haberent, & eius sapientiam stultitiam reputarent, & veluti stulti in mundanorum oculis viderent. Et Matthæ. decimo. Qui me confessus, inquit, fuerit coram hominibus, cogitabor ego dum coram patre meo, qui in caelis est. Et apertius Luc. nono. Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua, & patris sanctorum Angelorum.
- Ad primum igitur argumentum respondetur, quod subannatio, & irrisio licet fine conueniant pudescendi, differunt tamen in modo, quia irrisio solo fit verbo, & cachinnis, & scomatibus potissimum ironia: subannatio verò gestibus alijs, vt detorto, rugatoque naso, vt habet glossa, super illud Psalmi secundi. Qui habitat in caelis irridebit eos. Haud prolatis labijs, alijque seu membrorum, seu rerum figuris offensis, quibus vitium hominis subnotatur. Talis verò differentia speciem non variat, eo quod gestus illi omnes verborum vice funguntur. Differt tamen vitium quæa contumelia sicut erubescencia a detractione. Est enim erubescencia, vt ait Damascenus, in honorationis amor. Ad aliud eiusdem argumenti membrum respondetur, quod & si irrisio non sit nisi de aliquo turpi, quare in materia cum contumelia, & detractione conuenit, tamen respectu differ. Tria enim sunt, quæ hominum virtutum vtu apud homines commotetur, scilicet, & honoris reuerentiam, & famam apud alios, & apud seipsum bona conscientie gloriam, secundum illud secunda ad Corinth. primo; Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ; contumeliosus ergo & detractor turpia dicunt, vt honori, & famæ officiant, derisor autem, & subannator, vt per erubescenciam, & pudorem gloriam commotent.

Ad tertiū arg.
 Ad secūdū arg.
 Ad tertiū arg.
 Ad quatuor arg.

Scientie illi alteri adimat. Ac per hoc respōdetur ad tertiū membrum, nempe aliud esse detrimētum derisionis ab alijs, scilicet inquietatio, ac turbatio tranquillitatis conscientie: quæ magnū bonum est, secundum illud Prover. 15. Secuta mens quasi iuge conuiuium. Pabulum enim conscientie, nempe quo homo animam suam fignat, cogitatio est virtutum, quibus Dei favore in eius gratia perstat. Ad secundum argumentum respondetur, quod etsi illud de se nihil importet charitati contrarium, respectu illius personæ cum qua lusus inicitur, potest nihilominus ratione materie charitati aduersari propter contemptum.

Ad tertiū respondetur, neque qui in peccatum recidit etiam mortale, neque hypochris officium simulans directe irrisor est Dei quoniam potest vel ex infirmitate vel ex ignorantia re labi, sed interpretatiue talis habetur, quia quandam irrisoris effigiē præfert, dum quod in penitentiā promissum non seruauit. Adde quod in uenialia iterare non est proprie recidere, cum non sit gratia Dei casus, sed est dispositio quædam ad calum. Ad quartum denique respondetur, quod etsi derisio quatenus ludum importat, leuis quidpiam sonet quam contumelia quod detractio, nihilominus quia maiorem habet contemptum, inde fit grauior.

QVÆSTIO XII.

DE MALEDICTIONE.

S.Tho. 2. 2. quæst. 67.

ARTICVLVS I.

• Vtrum cuiuspiam sit licitum alteri maledicere.

Maxima iniuria quæ verbis inferatur est maledictio de qua primum queritur, vtrum sit quoquo pacto licita? Arguitur enim a parte negatiua. Apostolus namque (in Epist. ad Corin. 13. ipse asse-

rit, loquebarur) præcipit ad Rom. 7. dicens, Benedicite, & nolite maledicere, & vt habetur Danielis 3. Omnes tenemur Deum Benedicere. At enim, Benedicite filij hominum Domino. & tamen ex eodem ore (vt Jacob. Apostolus capitulo terzo docet non potest Dei Benedictio, & hominis maledictio procedere, ergo nulli licet alterum maledicere. Secundo arguitur ratio ne. Nam qui maledicit, optare alteri increpareque censetur malum. Quæ quidem animi affectio cum charitate pugnat, quin vero neque diabolus ipse malitia obstinatissimus licium apparet vt maledicatur, quippe cum Ecclesi. 10. legamus, cum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam. Tertio denique arguitur Si quempiam maledicere licet, hoc est quia malus est, tamen cum aliena corda nobis non pareant, hac ratione non apparet, licita maledictio, vnde super illud Numc. 23. Quomodo maledicam cui non maledixit Dominus? ait gl. Non potest esse iusta maledicendi causa, vbi peccantis ignoratur affectus. In contrarium autem existit maledictio illa Deu. 17. Maleficus qui non permanet in sermonibus legis huius. Et Eusebius, vt 4. Reg. 1. legitur, maledixit pueris sibi illudentibus.

Quamuis vsitatius sit multo maledicere alteri, quam alterum, tamen inter morales philosophos vsus etiam obtinuit, vt ad explicandum affectum quem quis in alium exhibet maledicere, cum casu etiam accusandi copuletur. Ad questionem ergo trimembri diuisione præmissa, trina conclusione respondetur. Est enim maledicere idem quod malum dicere, id quod trifariam contingit. Vno scilicet modo sub forma enuntiationis vitium alterius referendo, atque hoc quidem nihil ad præsentem questionem attinet, sed ad vitium detractiois, aut contumeliæ, aut aliorum quæ hæcenus explicata sunt. Secundo vero modo, maledicere aliquid contingit, per modum causæ aut effectiue, quæ aut motiue, qua scilicet alius quispian ad agendum mouetur. Atque hoc idem primum ac proprie Deo per excellentiam competit, cui solo verbo cōdidit vniuersa, secundum illud Psal. Dixit, & facta sunt. Quapropter Deo benedicere idem est quod bonum impartiri, & maledicere idem quod malum inferre. Secundum

Secundū arg.

Tertiū arg.

Diuisio trimembris.